

Forfatter: Laub, Hardenack Otto Conrad

Titel: BREV TIL: Martensen, Hans Lassen FRA: Laub, Hardenack Otto Conrad (1862-03-13)

Citation: Laub, Hardenack Otto Conrad: "BREV TIL: Martensen, Hans Lassen FRA: Laub, Hardenack Otto Conrad (1862-03-13)", i *Biskop Otto Laubs Levnet - En livsskildring i breve (2. bind)*, Karl Schønbergs Forlag, s. 83. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002252230-002-shoot-L0022522300020024.pdf> (tilgået 17. maj 2024)

Anvendt udgave: Biskop Otto Laubs Levnet - En livsskildring i breve (2. bind)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

*Fra Laub til Martensen
Viborg, 13. Marts 1862*

Kjære Biskop Martensen! Siden jeg modtog Deres seneste Brev, hvorfor jeg endnu ikke — efter snart 2 Maaneders Forløb — har takket Dem, har jo baade De og jeg faaet en Skrivelse fra Ministeren angaaende Kirkernes s. 84 Benyttelse af uvedkommende Præster, til hvis Overveielse der, imod Sædvane, er givet en anstændig Tid. Den Leilighed eller indirecte Anviisning, som ligeledes er givet, til at bringe Sagen for Landemoderne, bør vistnok ogsaa benyttes. At Ministeren vil unddrage Rigsdagen denne Sag, og saaledes factisk vedkjender sig, at der gives reent kirkelige Sager, maa man jo glæde sig over. Alligevel havde jeg ønsket, at Sagen maatte standse paa et tidligere Stadium, end det, hvortil Ministeren vil føre den. En kongelig Resolution er dog en Lov; og jeg vilde nødig, at der ved Lov skulde tillægges Præsterne en Ret, der ikke har sin Rod i det nu bestaaende Sogneforhold, men synes mig, er en Begyndelse til ganske at opløse dette, et Skridt i Retning af „den aandelige Sognegrændse.“ Hvad der nu gjøres, mener jeg, burde kun betragtes som en Lempelse efter Omstændighederne, hvorved Administrationen maatte bringe Præsterne til selv at ordne disse Forhold ved indbyrdes Imødekommen, forsaavidt og saalænge en saadan Mellekomst maatte være nødvendig. Men da det ikke er sandsynligt, at Ministeren igjen vil vende tilbage paa en Vei, som han selv engang har anviist og nu igjen forladt, saa bliver jo Spørgsmaalet om, hvad en saadan kgl. Resolution maatte indeholde; og herom vilde jeg jo megel gjerne erfare Deres Tanker. Ligesom i den anden store Sag Spørgsmaalet har været om, hvem der eier Tienden, saaledes er her et lignende Spørgsmaal: hvis er Bygningen (med hvad der foregaaer inde)? eller: hvem har Nøglen? og derpaa er der endnu ikke svaret noget Fyldestgjørende. Uden videre sige: „Præstens,“ gaaer dog neppe an; det maa vel hedde: „Præstens og Menighedens;“ men saa gjælder det igjen om at bestemme s. 85 Forholdet imellem disse To, og Forholdet imellem Menigheden og Sognet. Man kunde maaskee sige: „Kirkens,“ altsaa den Tjeners, som Kirken har sat paa hvert Sted; men saa maatte man jo og erkjende Kirkens (Administrationens) Ret til at lempe sig efter Forholdene. Naar saa Meget er uklart, gjælder det vel især om at gaae varsomt frem og ikke fastsætte Mere, end uomgjængelig nødvendigt. — Det Samme har været min Mening angaaende Præsternes Lønning. Det første Forslag var jo ikke blot i høi Grad revolutionairt, men ogsaa i den Grad urimeligt og tankeløst, at man havde ondt ved at troe, at Monrad havde udtænkt det; det blev da og i en Hast gjort om, og det, som kom i Stedet, var dog fornuftigt. Hvad jeg havde meent (og sagt ved Leilighed i mine Erklæringer), var, at det Samme, som man hidtil havde gjort af og til i det Smaa, skulde man forsøge efter en større Maalestok: tage fra de store Kald, hvad der behøvedes og uden at forandre væsentligt det historisk begrundede Forhold imellem Kaldene kunde tages, — til at forbedre de smaa, og til andre Fornødenheder, hvortil Midler nu savnes, deriblandt Pensioneringen. Dette, meente jeg, kunde skee ved kongelig Resolution i hvert enkelt Tilfælde, og kunde igjen gjøres om paa samme Maade, naar man fandt, at her var feilet. De kjender maaskee Biskop Kierkegaards Tanke, at saadanne Bestemmelser skulde tages stiftsviis, hvorved jo den historiske Grundvold blev mere urørt, men ogsaa f. Ex. Pensioneringen maatte blive et Stiftsanliggende, som dog vel ikke kunde tilfredsstillende. Men i ethvert Tilfælde er vel ogsaa her Sagen kommen for vidt til, at en anden Ordning end ved Lov endnu er tænkelig. Begge disse Sager ville upaatvivlelig komme paa Bane i Aarhus Bispegaard s. 86 om en Maanedstid. Kunde man der møde Dem, vilde det være meget glædeligt; jeg kunde da spare Dem for, hvad jeg i modsat Fald maa bede Dem om, at svare med Pennen.

Siden De sidst hørte fra mig, har jeg læst J. Müllers „von der Sünde“ til Ende. Ja, De har Ret, hans Frygt for Speculationen har ført ham ind i en Speculation og til et Resultat, hvori det er svært at forstaae, at en saadan Mand kan finde Hvile; og han har derved kun yderligere godtgjort Nødvendigheden af en ægte speculativ Theologi. (I Forbigaaende: det er mærkeligt, at naar Dansk Kirketidende udtaler sig mod al Speculation, mener man dog, at „Tænkning“ er nødvendig; hvad mon man tænker ved dette Ord?). J. M. er, synes mig, ikke blot i stærkeste Modsigelse med Kirken og Skriften (han kan dog hverken faae Genesis eller Rom. 5 paa sin Side), men ogsaa med sig selv. Begrebet om en skabt Frihed indeholder vistnok et Mystorium, men det maa dog ikke bestemmes saaledes, at det modsiger sig selv; og det er dog Tilfældet her. Han vil dog have Friheden før Skabelsen, ikke en Skabning, som er skabt fri, men som har bestemt sig selv, før den blev skabt. En saa modsigende Theori maa da komme i Strid med Virkeligheden, med Historien, med dens allerførste Begyndelse. („Gud saae, at Alt var saare godt“), med den virkelige Bevidsthed, og maa vise sig aldeles uskikket til at forklare Noget i den. M. vil undgaae Tilregnelsen af fremmed Synd; men denne transcendentale Act, som altsaa ligger aldeles udenfor den empiriske Bevidsthed, maa dog være aldeles fremmed for denne; at tilregne mig den Synd, som jeg skal have begaaet, før jeg (dette s. 87) var til, maa dog falde mig ligesaa svært, som at tilregne mig Adams Synd, eller egentlig langt sværere; thi den virkelige Adam er mig dog langt nærmere end denne transcendentale „Jeg Selv.“ Begrebet om en Menneskeslægt og Begrebet om Fødsel er her ikke kommet til sin Ret; derfor denne „atomistiske Tilregnelse,“ som jeg troer, Dorner kalder det. En naturlig Sammenhæng imellem Menneskene vil Müller jo ikke nægte; men derved kommer han kun til to ikke vel sammenhængende Sider af Synden, den arvede og den egne, hvormed ingen Anden end jeg selv har at gjøre, og disse To komme ikke til at staae som to Sider af det Samme (hvori der er Sandhed), men som to Modsatte, hvoraf da igjen følger, at den Ene, den, som jeg ikke vil vedkjende mig, som ikke er min Synd, overhovedet ikke er Synd; altsaa: der er ingen Arvesynd. M. vil ikke erkjende, hvad De har kaldt „den ethiske Naturbasis,“ vel en Naturbasis, men ingen ethisk. Conseqventsen af hans Betragtning maatte dog vel tilsidst blive en Opløsning af alle christelige Dogmer; thi er der ingen virkelig Menneskeslægt og ethisk-naturlig Sammenhæng i den ved Fødsel og Overførelse, Tilegnelse og

Laub, Hardenack Otto Conrad, *Biskop Otto Laubs Levnet - En livsskildring i breve (2. bind)*,

Tilregnelse, vel ikke af noget Fremmed, men af Noget, som er en Andens, før det er Mit, saa er der heller ingen Christus og ingen Retfærdighed af Troen: uden den første Adam er ikke den anden, — det er dog den klare Tanke i Rom. 5. — —

To mærkelige og dog saa forskjellige Mænd ere døde i dette Aar, Ingemann og Rudelbach. Hvem der — foruden Dansk Kirketidende — har kaldt R. „dette Aarhundredes største Theolog,“ veed jeg ikke.

Men jeg maa see at komme til Ende, og gjør det s. 88da nu med Tak, fordi jeg maa saaledes engang imellem komme og udtale mig for Dem. Vale et fave! t. t.

O. Laub.